

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.021.04.2017
P/17/109

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/17/109 – System gospodarowania zużyтыми bateriami i akumulatorami

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie

Kontrolerzy

1. Robert Kaczmarczyk, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LWA/138/2017 z 2 października 2017 r.
2. Mieczysław Kosmański, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LWA/160/2017 z 15 listopada 2017 r.

(dowód: akta kontroli t. 1 str. 1; t. 5 str.1)

Jednostka
kontrolowana

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie¹,
ul. Jagiellońska 26, 03-719 Warszawa

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Adam Struzik, Marszałek Województwa Mazowieckiego

(dowód: akta kontroli t. 1 str. 6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

NIK ocenia² pozytywnie działania podejmowane przez Urząd w zakresie wykonywania obowiązków analityczno-sprawozdawczych oraz sprawowania nadzoru nad gospodarowaniem zużyтыми bateriami i zużyтыми akumulatorami.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Prawidłowość i skuteczność nadzoru nad zużyтыми bateriami i zużyтыми akumulatorami

Opis stanu
faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą³ jeden podmiot był obowiązany na podstawie art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach⁴ do składania Marszałkowi Województwa Mazowieckiego⁵ corocznych sprawozdań dotyczących wydajności recyklingu zużytych baterii i akumulatorów. Podmiot ten wywiązywał się z ww. obowiązku. Sprawozdania zawierały wymagane informacje i były składane terminowo, zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 493/2012 z dnia 11 czerwca 2012 r. ustanawiającym na podstawie dyrektywy 2006/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady szczegółowe przepisy dotyczące obliczenia wydajności recyklingu dla procesów recyklingu zużytych baterii i akumulatorów⁶. Pracownicy Departamentu Opłat Środowiskowych⁷ dokonywali ich weryfikacji.

(dowód: akta kontroli t. 1 str. 173, 265-339; t.4 s. 440)

1.2. Za rok sprawozdawczy 2015 do Urzędu wpłynęły następujące sprawozdania:
– 1 193, o których mowa w art. 34 ust. 2 u.b.a. w związku z art. 73 ust. 2 pkt 1 i pkt 6 lit. a ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach⁸, w tym 103 zostały złożone po terminie, a 11 było sporządzonych niezetelnie;

¹ Dalej także: Urząd.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Lata 2015-2017 (I półrocze).

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 1803 ze zm. Dalej także u.b.a.

⁵ Dalej także: Marszałek.

⁶ Dz. Urz. UE L 151 z 12.06.2012, str. 9.

⁷ Dalej także: DOŚ.

⁸ Dz.U. z 2016 r. poz. 1987 ze zm. Dalej także u.o.

- 1 016, o których mowa w art. 35 u.b.a. w zw. z art. 73 ust. 2 pkt 1 i pkt 6 lit. d u.o., w tym 109 po terminie, a 47 było sporządzonych nierzetelnie;
- 1 185 na podstawie art. 36 ust. 4 u.b.a. w zw. z art. 73 ust. 2 pkt 6 lit. b u.o., w tym 38 po terminie, a 26 było sporządzonych nierzetelnie;
- 1 182 na podstawie art. 37 ust. 6 u.b.a. w zw. z art. 37 ust. 2 pkt 1 i pkt 6 lit. d u.o., w tym 134 po terminie, a 71 było sporządzonych nierzetelnie;
- 1 016 na podstawie art. 41 ust. 3 u.b.a. w zw. z art. 73 ust. 2 pkt 1 i pkt 6 lit. c u.o., w tym 109 po terminie, a 50 było sporządzonych nierzetelnie;
- 58 na podstawie art. 59 ust. 3 u.b.a. w tym 3 po terminie, a 1 było sporządzone nierzetelnie;
- 2 na podstawie art. 64 ust. 5 u.b.a. w tym 1 zostało złożone po terminie i było sporządzone nierzetelnie;
- 1 na podstawie art. 15 ust. 3 u.b.a.;
- 206 na podstawie art. 56 ust. 2 u.b.a., w tym 31 po terminie, a 7 było sporządzonych nierzetelnie.

Za rok sprawozdawczy 2016 do Urzędu wpłynęły następujące sprawozdania:

- 1 212, o których mowa w art. 34 ust. 2 u.b.a. w zw. z art. 73 ust. 2 pkt 1 i pkt 6 lit. a u.o., w tym 75 zostało złożone po terminie, a 14 było sporządzonych nierzetelnie;
- 1 025, o których mowa w art. 35 u.b.a. w zw. z art. 73 ust. 2 pkt 1 i pkt 6 lit. d u.o., w tym 70 po terminie, a 84 było sporządzonych nierzetelnie;
- 1 207 na podstawie art. 36 ust. 4 u.b.a. w zw. z art. 73 ust. 2 pkt 6 lit. b u.o., w tym 80 po terminie, a 69 było sporządzonych nierzetelnie;
- 1 197 na podstawie art. 37 ust. 6 u.b.a. w zw. z art. 37 ust. 2 pkt 1 i pkt 6 lit. d u.o., w tym 111 po terminie, a 28 było sporządzonych nierzetelnie;
- 1 030 na podstawie art. 41 ust. 3 u.b.a. w zw. z art. 73 ust. 2 pkt. 1 i pkt 6 lit. c u.o., w tym 70 po terminie, a 84 było sporządzonych nierzetelnie;
- 59 na podstawie art. 59 ust. 3 u.b.a. w tym 7 po terminie;
- 1 na podstawie art. 64 ust. 5 u.b.a. które zostało złożone po terminie i było sporządzone nierzetelnie;
- na podstawie art. 15 ust. 3 u.b.a.;
- 208 na podstawie art. 56 ust. 2 u.b.a., w tym 43 po terminie, a 2 były sporządzonych nierzetelnie.

W okresie objętym kontrolą Urząd kierował do Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ) listy podmiotów, które złożyły sprawozdania po ustawowym terminie, celem ukarania administracyjną karą pieniężną.

Analiza losowo wybranych 20 sprawozdań wykazała, iż pracownicy Urzędu dokonywali ich weryfikacji pod kątem rzetelności zawartych w nich danych. W przypadku zaś opóźnień wzywali obowiązanego do złożenia zaległego sprawozdania.

Jak podał w wyjaśnieniach Dyrektor Urzędu złożone sprawozdania były poddawane analizie i weryfikacji, a w przypadku konieczności poprawy danych w nich zawartych, podmioty obowiązane wzywane były do przedłożenia korekt. Następnie zebrane informacje za dany rok były generowane w formie „Zbiorczego sprawozdania o bateriach i akumulatorach oraz o zużytych bateriach i zużytych akumulatorach”, i przekazywane do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) w ustawowym terminie. Krajowy Raport o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami za dany rok był przekazywany przez GIOŚ do Ministerstwa Środowiska w celu zaraportowania danych do Komisji Europejskiej.

(dowód: akta kontroli t. 3 str. 411-511; t. 5 str. 4-13, 17-203)

1.3. Zgodnie z posiadanymi przez Urząd danymi liczba podmiotów wprowadzających baterie lub akumulatory na terenie województwa mazowieckiego wynosiła: 1 047 na koniec 2014 r., 1 114 na koniec 2015 r. i 1 183 na koniec 2016 r. Sprawozdania o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne oraz o sposobie wykorzystania środków, o których mowa w art. 37 ust. 6 u.b.a., w 2016 r. po terminie złożyły 134 podmioty, zaś 71 było nierzetelnych, natomiast w 2017 r. po terminie było 111, zaś 28 nierzetelnych. Z obowiązku składania ww. sprawozdań nie wywiązało się: 5 podmiotów w 2015 r., 2 w 2016 r. i 6 w 2017 r. w okresie objętym kontrolą z obowiązku złożenia ww. sprawozdania nie wywiązało się 13 podmiotów. We wszystkich 13 przypadkach Urząd poinformował WIOŚ o niedopełnieniu przez ww. podmioty obowiązku sprawozdawczego. Szczegółowa analiza 18 podmiotów, w tym 9, które złożyły sprawozdania po terminie i 9, które złożyły sprawozdania nierzetelne wykazała, iż pracownicy Urzędu wzywali podmioty obowiązane do złożenia sprawozdań, a także do ich korekty. Nierzetelność w badanych sprawozdaniach polegała na zaniżaniu lub zawyżaniu podanych w sprawozdaniach kwot na kampanie edukacyjne.

(dowód: akta kontroli t. 3 str. 230-410, t. 5 str. 13-15, 208-276)

1.4. Na 7 listopada 2017 r. należności z tytułu nieuiszczenia opłaty produktowej wynosiły 16 032 zł i dotyczyły 30 podmiotów. Największa zaległość dotyczyła Praktiker Polska Sp. z o.o. i wynosiła 15 840 zł. W związku z upadłością powyższego podmiotu Marszałek zgłosił swoją wierzytelność w toczącym się przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy postępowaniu upadłościowym. Kolejna należność w kwocie 142 zł dotyczy należności, co do której wystąpił spór kompetencyjny pomiędzy Marszałkiem Województwa Mazowieckiego a Marszałkiem Województwa Zachodniopomorskiego. W stosunku do tej należności Marszałek Województwa Mazowieckiego przekazał spór do rozstrzygnięcia przez Naczelny Sąd Administracyjny. Co do kolejnej wierzytelności w kwocie 50 zł wystawiono tytuł wykonawczy. Powyższa należność jest w trakcie egzekucji prowadzonej przez Naczelnika Urzędu Skarbowego Warszawa-Bemowo. Suma pozostałych 27 należności wynosiła 23,02 zł. Kwoty te nie przekraczały pięciokrotnej wartości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym, o których mowa w art. 67d § 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa⁹.

W okresie objętym kontrolą Marszałek wydał jedną decyzję na podstawie art. 42 ust. 1 u.b.a., ustalając zaległość z tytułu opłaty produktowej w kwocie 27,95 zł. Decyzja została wydana 25 maja 2015 r., zaś należność została uiszczona 31 grudnia 2015 r. Marszałek nie wydawał natomiast w analogicznym okresie decyzji na podstawie art. 42 ust. 2 u.b.a. ustalających dodatkową opłatę produktową.

Jak podał w wyjaśnieniach Dyrektor Urzędu, w przypadku niezłożenia sprawozdania albo nierzetelnego wypełnienia sprawozdania, podmioty były wzywane do uzupełnienia zaległych sprawozdań drogą telefoniczną, e-mailową bądź pisemną. W ślad za dosyłanymi sprawozdaniami, wnoszone były wpłaty z tytułu zaległej opłaty produktowej. W przypadku niewniesienia należnej opłaty produktowej podmioty wzywano do uregulowania zaległości wraz z należnymi odsetkami na mocy ustawy Ordynacja Podatkowa.

(dowód: akta kontroli t. 2 str. 379-421)

1.5. W okresie objętym kontrolą liczba sprzedawców baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych i akumulatorów kwasowo-ołowiowych na terenie województwa mazowieckiego wynosiła: 235 na koniec 2014 r., 239 na koniec 2015 r. i 206 na koniec 2016 r.

⁹ Dz.U. z 2017 r. poz. 201 ze zm.

Podmioty te, zgodnie z art. 56 ust. 2 u.b.a., były obowiązane do składania sprawozdań o wysokości pobranej opłaty depozytowej i przekazanej nieodebranej opłaty depozytowej przez sprzedawców detalicznych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych i akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych do 15 marca roku następnego po wystąpieniu takiego obowiązku.

W 2016 r. 30 podmiotów obowiązanych do złożenia powyższych sprawozdań złożyło je po terminie, co stanowiło 12,6% obowiązanych, zaś 7 podmiotów złożyło nierzetelne sprawozdania, co stanowiło 3% obowiązanych. W 2017 r. 44 podmioty złożyły sprawozdanie po terminie, co stanowiło 21,4% obowiązanych, zaś 2 podmioty złożyły nierzetelne sprawozdania, co stanowiło 1% obowiązanych.

Analiza 25 sprawozdań¹⁰ o wysokości pobranej opłaty depozytowej i przekazanej nieodebranej opłaty depozytowej złożonych w Urzędzie przez podmioty obowiązane na podstawie art. 56 ust. 1 u.b.a., a także przekazanej kontrolującemu korespondencji w powyższej sprawie wykazała, iż w przypadku zwłoki w przekazywaniu sprawozdań bądź uzyskaniu informacji od innych organów o podmiocie obowiązującym do złożenia sprawozdania pracownicy kontaktowali się, często mailowo bądź telefonicznie (sporządzając stosowną notatkę) z podmiotem obowiązującym do złożenia sprawozdania, w celu przypomnienia o ciążyącym na nim obowiązku. W przypadku nierzetelnego sprawozdania złożonego przez podmiot obowiązany, pracownicy DOŚ po weryfikacji sprawozdania wzywali obowiązanego do złożenia korekty. Błędy w sprawozdaniach dotyczyły m.in. wysokości kwoty pobranej, nieodebranej oraz zwróconej opłaty depozytowej.

W okresie objętym kontrolą Urząd wszczął 4 postępowania egzekucyjne wobec podmiotów, które nie wniosły na rachunek Urzędu nieodebranej opłaty depozytowej, wystawiając tytuły wykonawcze na łączną kwotę 52 827 zł, w tym należność główna w kwocie 50 934 zł oraz odsetki w kwocie 1 893 zł.

(dowód: akta kontroli t. 2 s. 380-382, t. 3 str. 1-202, 410-414)

1.6. Marszałek prowadził, zgodnie z art. 65 ust. 1 i 2 u.b.a., odrębny rachunek bankowy w celu gromadzenia i przekazywania wpływów, na który wpłynęły środki w kwocie 3 584 442 zł, z tego z opłaty produktowej 224 900 zł, opłaty na publiczne kampanie edukacyjne 772 896 zł, opłaty depozytowej 2 580 804 zł oraz odsetek bankowych w kwocie 5 843 zł.

Marszałek przekazywał terminowo, zgodnie z art. 65 ust. 2 u.b.a., środki zgromadzone na ww. rachunku na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Również, zgodnie z art. 65 ust. 3 u.b.a., Marszałek przekazywał 5% uzyskanej kwoty na rachunek Urzędu. W sumie w okresie objętym kontrolą Marszałek przekazał do NFOŚiGW kwotę 3 405 512,35 zł, zaś na rachunek Urzędu kwotę 178 929,96 zł.

(dowód: akta kontroli t. 2 str. 422-463, t. 5 str. 15-16, 277-292)

1.7. W okresie objętym kontrolą na terenie województwa mazowieckiego było na koniec 2014 r. 60 podmiotów zbierających zużyte baterie lub akumulatory przenośne, na koniec 2015 r. i na koniec 2016 r. 58 podmiotów. W 2015 r. 3 podmioty złożyły sprawozdania po terminie, a jeden nierzetelne. W 2016 r. 7 podmiotów złożyło sprawozdania po terminie.

W analogicznym okresie na koniec 2014 r. 3 podmioty zajmowały się przetwarzaniem zużytych baterii lub akumulatorów, na koniec 2015 r. 2, zaś na koniec 2016 r. 1 podmiot.

W 2016 r. złożono 67 zaświadczeń o zebranych zużytych bateriach i akumulatorach, o których mowa w art. 59a u.b.a., zaś w 2017 r. 35 zaświadczeń. Przy składaniu zaświadczeń występowały niewielkie opóźnienia, nieprzekraczające 16 dni.

¹⁰ Dobór próby nastąpił metodą losową.

Jak podał w wyjaśnieniach Dyrektor Urzędu:

- Urząd nie posiada wiedzy na temat podmiotów, które nie wywiązały się z ustawowego obowiązku przekazania ww. zaświadczeń i nie będzie jej posiadać do czasu utworzenia przez Ministerstwo Środowiska bazy danych o odpadach. Zgodnie z art. 6 pkt 8 lit. b u.b.a., zbierający oraz przetwarzający zużyte baterie lub zużyte akumulatory przekazują ww. zaświadczenia marszałkowi województwa właściwemu ze względu na miejsce prowadzenia działalności w zakresie zbierania lub przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. Natomiast we wzorach zaświadczeń opublikowanych w:
 - rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2015r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zebranych zużytych bateriach przenośnych lub zużytych akumulatorach przenośnych oraz ewidencji zaświadczeń o zebranych zużytych bateriach przenośnych lub zużytych akumulatorach przenośnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1329) oraz
 - rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o przetworzonych zużytych bateriach lub zużytych akumulatorach oraz ewidencji zaświadczeń o przetworzonych zużytych bateriach lub zużytych akumulatorach (Dz.U. z 2015 r. poz. 1529)zawarło jedynie rubryki dotyczące oznaczenia adresu zamieszkania lub siedziby zbierającego zużyte baterie lub akumulatory czy prowadzącego zakład przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów, nie uwzględniając rubryk wskazujących na miejsce prowadzenia działalności. Dlatego też nie ma możliwości ustalenia właściwości miejscowej marszałków województw, właściwych do przyjmowania powyższych zaświadczeń.
- Urząd sprawdzał dane wykazane w zaświadczeniach dla wprowadzających baterie lub akumulatory z siedzibą na terenie województwa mazowieckiego ze sprawozdaniami wprowadzających baterie lub akumulatory, wynikającymi z art. 35 u.b.a i nie stwierdził rozbieżności. Sprawdzano również masy przetworzone, wykazane na zaświadczeniach dla wprowadzających baterie lub akumulatory z siedzibą na terenie województwa mazowieckiego ze sprawozdaniami wprowadzających baterie lub akumulatory, wynikającymi z art. 36 u.b.a i w tym przypadku również nie stwierdzono rozbieżności.
- W okresie objętym kontrolą Urząd nie prowadził kontroli zbierających zużyte baterie/akumulatory, nie występował również do innych podmiotów o uzyskanie informacji dotyczących ww. działalności. Spowodowane to było przełożeniem przez ustawodawcę po raz kolejny terminu powstania i wdrożenia bazy danych o odpadach. Skutecznym rozwiązaniem w walce z nieprawidłowościami na rynku zużytych baterii i akumulatorów, które będzie miało znaczący wpływ na poprawę jakości pracy zbierających, jest planowane utworzenie bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami. Transparentność danych zawartych w elektronicznej bazie dostępnej dla wszystkich organów ochrony środowiska przyczyniłaby się do podniesienia skuteczności działań podejmowanych przez te organy.

(dowód: akta kontroli t. 2 str. 382-384, t. 3 str. 203-229)

1.8. W okresie kontrolowanym Marszałek zaplanował przeprowadzenie 7 kontroli w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów u.b.a., przy czym jednej kontroli za 2014 r. i 2015 r. nie przeprowadzono ze względu na informację uzyskaną od przedsiębiorcy o rozpoczęciu działalności w zakresie wprowadzania baterii i akumulatorów do obrotu w 2016 r. oraz nieprowadzeniu sprzedaży hurtowej i detalicznej baterii akumulatorów samochodowych.

W trakcie przeprowadzonych przez Urząd ww. kontroli, w dwóch podmiotach nie stwierdzono nieprawidłowości. W pozostałych podmiotach stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- nieprzedkładanie rocznych sprawozdań: o rodzajach, ilości i masie wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów; o wysokości należnej opłaty produktowej z tytułu nieosiągnięcia wymaganego poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych; o osiągniętych poziomach zbierania zużytych baterii przenośnych oraz o zużytych akumulatorach przenośnych oraz o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne,
- niewłaściwe wykazanie rodzajów i masy baterii wprowadzanych do obrotu w sprawozdaniu o rodzajach i masie wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów,
- niewłaściwe wyliczenie średniej masy wprowadzanych baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych w sprawozdaniu: o osiągniętych poziomach zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorach przenośnych; o wysokości należnej opłaty produktowej z tytułu nieosiągnięcia wymaganego poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych,
- przyjęcie zawyżonych ilości i mas wprowadzonych baterii i akumulatorów na terytorium kraju w rocznych sprawozdaniach o rodzaju, ilości i masie wprowadzonych do obrotu baterii i akumulatorów oraz w rocznych sprawozdaniach o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne,
- nieterminowe przedłożenie rocznych sprawozdań: o rodzaju, ilości i masie wprowadzonych do obrotu baterii i akumulatorów; o wysokości należnej opłaty produktowej z tytułu nieosiągnięcia wymaganego poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych; o osiągniętych poziomach zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych oraz o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne za.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Urząd wystosował do podmiotów skontrolowanych zalecenia pokontrolne.

(dowód: akta kontroli t. 2 str. 179-373)

1.9. Na stronie internetowej Urzędu umieszczony jest wykaz miejsc odbioru oraz zbierających zużyte baterie oraz zużyte akumulatory na terenie województwa. Na 27 października 2017 r. wykaz ten obejmuje 6 455 miejsc odbioru. Ostatnio wykaz został zaktualizowany w lipcu 2017 r. Badanie 10 losowo wybranych punktów potwierdziło aktualność zawartych w nim danych.

(dowód: akta kontroli t. 1 str. 340-564)

1.10. Marszałek terminowo, do 15 kwietnia każdego roku, przekazywał do GIOŚ zbiorcze sprawozdania ze sprawozdań składanych przez podmioty zobowiązane do stosowania u.b.a. Sprawozdania były przekazywane w formie elektronicznej, a następnie w formie papierowej.

(dowód: akta kontroli t. 1 str. 181-238)

1.11. W obszarze objętym kontrolą Marszałek współpracował m.in. z Ministrem Środowiska, GIOŚ, WIOŚ oraz Inspekcją Handlową.

W ramach współpracy z Ministrem Środowiska Urząd przekazywał informacje wykorzystywane przez Ministerstwo Środowiska w trakcie prac legislacyjnych.

W ramach współpracy z GIOŚ Urząd przekazywał informacje dotyczące zagadnień związanych z wywiązywaniem się podmiotów zobowiązanych przepisami ustawy

o bateriach i akumulatorach z obowiązków sprawozdawczych i opłatowych wobec Marszałka.

Współpraca z WIOŚ dotyczyła pozyskiwania i przekazywania informacji na temat niezgodnego z prawem obrotu bateriami i akumulatorami oraz gospodarowania zużytymi bateriami lub akumulatorami, a także dotyczyła przekazywania przez WIOŚ do Urzędu zarządzeń pokontrolnych z kontroli dotyczących m.in.: realizacji obowiązków wynikających z u.b.a, przesyłania przez DOŚ do WIOŚ list podmiotów skontrolowanych wraz z wynikami kontroli w zakresie stwierdzonych naruszeń oraz informacji o stwierdzonych przypadkach niewywiązywania się podmiotów z ustawowych obowiązków w zakresie przedłożenia sprawozdań i wniesienia stosownych opłat.

W ramach współpracy z Inspekcją Handlową – Wojewódzkimi Inspektorami na terenie kraju, Urząd uzyskiwał dane odnośnie podmiotów posiadających siedziby na terenie województwa mazowieckiego, u których podczas kontroli Inspekcji Handlowej w zakresie prawidłowości obrotu bateriami i akumulatorami przenośnymi czy samochodowymi stwierdzono nieprawidłowości. Wojewódzcy Inspektorzy Inspekcji Handlowej przekazywali Marszałkowi informacje o skontrolowanych podmiotach wprowadzających do obrotu baterie i akumulatory oraz sprzedawcach detalicznych baterii i akumulatorów. W 2015 r. od Inspekcji Handlowej wpłynęły 23 pisma, w 2016 r. wpłynęło 21 pism, w I pół. 2017 r. wpłynęło 6 pism. Przekazywane informacje były wykorzystywane przez Urząd w celu wyegzekwowania od wskazanych przez Inspekcję Handlową podmiotów wywiązania się z obowiązku przesłania zaległych sprawozdań oraz wniesienia zaległych opłat.

(dowód: akta kontroli t. 2 str. 2-178)

1.12. W okresie objętym kontrolą Marszałek przekazywał do WIOŚ, do wykorzystania służbowego, informacje odnośnie zaleceń pokontrolnych z przeprowadzonych przez Urząd kontroli podmiotów, których działalność mieści się w zakresie jego kompetencji. W sumie Urząd przekazał 172 informacje o zaleceniach pokontrolnych, w tym 6 dotyczących naruszenia u.b.a.

(dowód: akta kontroli t. 2 str. 179-233)

1.13. W zakresie nieprawidłowości dostrzeżonych przez Urząd w systemie gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, w szczególności w zakresie występowania zjawiska szarej strefy i nielegalnego obrotu zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, jak również działań podejmowanych przez Urząd w celu zapobieżenia tym zjawiskom, Marszałek podał w wyjaśnieniach, iż Urząd bieżąco analizuje nieprawidłowości w systemie gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, a DOŚ podejmował działania polegające na ograniczeniu „szarej strefy”, tj.:

- Wiedzą pozyskiwaną od innych organów ochrony środowiska na temat wprowadzania do obrotu baterii i akumulatorów bez rejestracji w Rejestrze Wprowadzających baterie i akumulatory oraz Prowadzących zakłady przetwarzania, posługiwano się do zobowiązania ww. podmiotów do złożenia wszystkich zaległych sprawozdań od momentu rozpoczęcia działalności związanej z wprowadzaniem do obrotu baterii i akumulatorów. W konsekwencji, podmioty po złożeniu wymaganych sprawozdań i wniesieniu zaległych opłat, oprócz rejestracji w GIOŚ, dopełniały obowiązków związanych z zawieraniem umów ze zbierającymi zużyte baterie lub akumulatory przenośne i przetwarzającymi zużyte baterie lub akumulatory, co prowadziło do osiągania wymaganych poziomów zbierania w następnych latach.
- Wobec podmiotów zbierających zużyte baterie lub akumulatory przenośne i przetwarzających zużyte baterie lub akumulatory, podejmowane były działania

informacyjne i działania wzywające do korygowania przekazywanych danych zgodnie z wymogami ustawowymi, np. w przypadku:

- zbierających w zakresie przekazywania danych tylko przez tych zbierających zwanych „zbierającymi końcowymi”, którzy przekazują zebrane masy zużytych baterii lub akumulatorów przenośnych bezpośrednio do zakładów przetwarzania, zgodnie z art. 59 ust. 3 u.b.a. (w przypadku dublowania mas w sprawozdaniach dochodzi do zawyżania osiągniętego poziomu zbierania w skali kraju);
- prowadzących zakłady przetwarzania, zobowiązanych do składania sprawozdania o wydajności recyklingu w przypadku prowadzenia procesów recyklingu, a nie tylko przygotowywania zużytych baterii i zużytych akumulatorów do przeprowadzenia tych procesów.

Ponadto zdaniem Marszałka Ministerstwo Środowiska powinno jak najszybciej uruchomić bazę danych o odpadach oraz rejestr wszystkich podmiotów zaangażowanych w rynek obrotu bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, podczas gdy planowana data uruchomienia ciągle jest odsuwana w czasie. Transparentność elektronicznej bazy dostępnej dla wszystkich organów ochrony środowiska przyczyniłaby się do podniesienia skuteczności działań podejmowanych przez te organy. Jednocześnie należy zastanowić się nad kwestią oceny skuteczności obowiązującego mechanizmu opłaty produktowej i możliwości podniesienia stawki opłaty produktowej w celu wzrostu osiąganych poziomów zbierania. Podniesienie stawki spowoduje wzrost wpływów z tytułu opłaty produktowej, ponieważ na bieżąco podejmowane są działania wobec wprowadzających w zakresie wnoszenia zaległych opłat za lata, gdy wprowadzanie baterii miało miejsce oraz w konsekwencji spowoduje podpisywanie umów z podmiotami pośredniczącymi i osiąganie poziomu zbierania w następnych latach. Zasadne jest wskazanie Ministerstwu Środowiska możliwości odmiennego sposobu obliczania poziomu zbierania, np. tylko na podstawie danych ze sprawozdań składanych przez wprowadzających. Obecnie masa zebrana ustalana jest w oparciu o sprawozdania składane przez zbierających zużyte baterie lub akumulatory przenośne. Jednoznacznie należy zaznaczyć, że jeżeli określamy poziom zbierania na podstawie sprawozdań składanych przez wprowadzających baterie lub akumulatory do obrotu, wówczas osiągnięty poziom zbierania będzie zbliżony do wymaganego poziomu zbierania w danym roku. Natomiast, jeżeli poziom zbierania określany będzie na podstawie sprawozdań przekazywanych przez dwie grupy przedsiębiorców, tj.: wprowadzających baterie lub akumulatory do obrotu oraz zbierających zużyte baterie lub akumulatory, wówczas osiągnięty poziom zbierania będzie inny z uwagi na odmienną metodologię obliczeń. Ponadto, zbierający składają sprawozdania zgodnie z miejscem prowadzenia zbiórki, a zbierają nie tylko dla wprowadzających z terenu jednego województwa, stąd masy zebrane można porównywać z masami wprowadzonymi dopiero na poziomie całego kraju.

(dowód: akta kontroli t. 2 str. 4-5; t. 4 s. 442-446)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, listopada 2017 r.

Kontroler
Mieczysław Kosmański
doradca prawny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Dyrektor
Andrzej Panasiuk

¹¹ Dz.U. z 2017 r. poz. 524.